

YOSHLARNING VATANGA XIZMAT QILISH HISSINI OSHIRISH VA IJTIMOIY FAOLLIGINI YUKSALTIRISHDAGI OMILLAR

O'tkirjon Maxmudovich Xamrakulov

Farg'ona davlat universiteti, falsafa fanlari bo'yicha mustaqil izlanuvchi, rezervdagi podpolkovnik

Annotatsiya: Maqolada yoshlarning vatanga xizmat qilish hissi va ijtimoiy faolligini oshirishda muhim bo'lgan ijtimoiy-falsafiy, ma'naviy va pedagogik omillar tahlil qilingan. Tadqiqotda yoshlar ongida vatanparvarlik hissini shakllantirish, ularning fuqarolik mas'uliyatini oshirish hamda ijtimoiy jarayonlardagi ishtirokini kuchaytirish masalalari asosida yoritilgan. Natijada, yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirishda ta'lim tizimi, oilaviy muhit, davlat siyosati va ommaviy axborot vositalarining o'rni aniqlangan.

Kalit so'zlar: yoshlar, vatanparvarlik, fuqarolik burchi, ijtimoiy faollik, milliy qadriyatlar, ma'naviyat, tarbiya, ijtimoiy omillar.

KIRISH

Bugungi kunda yoshlar har bir jamiyatning eng faol va dinamik qatlamini tashkil etadi. Ularning Vatanni sevish, unga sadoqat bilan xizmat qilish hissini shakllantirish masalasi milliy g'oya va ma'naviyat siyosatining asosiy yo'nalishlaridan biridir. O'zbekiston Respublikasida yoshlarning fuqarolik burchini anglash, milliy g'urur va vatanparvarlik hissini yuksaltirish borasida qator davlat dasturlari qabul qilinmoqda.

Prezident Sh.M. Mirziyoyev ta'kidlaganidek:

“Yoshlarning qalbida Vatanga sadoqat, millatga mehr-muhabbat tuyg'usini shakllantirish - bu eng muhim ma'naviy vazifadir.”

Aynan shu jihatdan, yoshlar dunyoqarashida vatanparvarlikni kuchaytirish va ularning ijtimoiy faolligini oshirish jamiyatning barqaror rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, ushbu tadqiqotda yoshlarning vatanga xizmat qilish hissini oshirishdagi omillar falsafiy va ijtimoiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi.

Metodologiya

Tadqiqot quyidagi metodologik yondashuvlar asosida amalga oshirildi:

Falsafiy tahlil usuli – vatanparvarlikning mohiyatini inson ma'naviyatining tarkibiy qismi sifatida o'rganish;

Vatanparvarlikning mohiyatini inson ma'naviyatining tarkibiy qismi sifatida o'rganish

Vatanparvarlik inson ma'naviyatining ajralmas va eng yuksak shakllaridan biridir. U shaxsning o'z Vatanga, xalqiga, milliy qadriyatlariga bo'lgan muhabbati, sadoqati, mas'uliyati va fidoyiligi orqali namoyon bo'ladi. Ma'naviyat — bu insonning ichki olami, ruhiy dunyosi, qadriyatlar tizimi va hayotiy pozitsiyasidir. Shu ma'noda, vatanparvarlik ana shu ma'naviy olamning markazida turuvchi qadriyat sifatida insonning jamiyatdagi xulq-atvori va faoliyatini belgilaydi.

Falsafiy nuqtai nazardan qaraganda, vatanparvarlik shaxsning ijtimoiy ong va axloqiy mas'uliyat darajasini ifodalaydi. U insonning o'zini faqat biologik mavjudot sifatida emas, balki ijtimoiy-madaniy mavjudot sifatida anglashini ta'minlaydi. Inson Vatani sevgan sari,

u o'z mavjudligining ma'nosini jamiyat, xalq va kelajak avlod manfaati bilan uyg'unlashtiradi. Demak, vatanparvarlik — bu ma'naviy o'zlikni anglashning eng oliy bosqichidir.

Sharq falsafasi va tasavvuf ta'limotlarida ham inson va Vatan o'rtasidagi ruhiy bog'liqlikka alohida e'tibor berilgan. Masalan, Alisher Navoiy "Kimki xalq g'amin yeymasa, u inson emas" deya insonning vatanga va xalqqa xizmat qilishini haqiqiy insonlikning mezoni deb bilgan. Bu qarashdan ko'rinadiki, vatanparvarlik faqat siyosiy yoki fuqarolik burch emas, balki axloqiy-ruhiy holat, ya'ni inson qalbining ma'naviy yuksakligini ifoda etuvchi fazilatdir.

Zamonaviy falsafiy talqinlarda ham vatanparvarlik tushunchasi inson ma'naviyatining ijtimoiy yo'nalganlik darajasi bilan o'lchanadi. Inson o'zini milliy madaniyat, til, tarix va an'analarning davomchisi sifatida anglaganida, u ma'naviy jihatdan yuksaladi. Shu bois, vatanparvarlik - bu insonda milliy o'zlikni anglash va umuminsoniy qadriyatlarga sadoqatning uyg'unlashgan shaklidir.

Vatanparvarlik inson ma'naviyatining tarkibiy qismi sifatida uch asosiy yo'nalishda namoyon bo'ladi:

Axloqiy yo'nalish: vatanparvarlik axloqiy qadriyat sifatida insonni halollikka, adolatga, mas'uliyatga undaydi. Vatanga muhabbat - bu xalq oldidagi burchni his etish, mehnatga vijdonan yondashish, jamiyat taraqqiyoti uchun hissa qo'shish demakdir.

Ma'naviy-intellektual yo'nalish: Inson o'z ma'naviyatini boyitish, bilim va tafakkurini Vatan taraqqiyoti yo'liga safarbar etish orqali vatanparvarlikni amalda namoyon etadi. Shu bois, ilm va ma'rifat bilan shug'ullanish ham Vatanga xizmat shakli hisoblanadi.

Estetik va ruhiy yo'nalish: Vatan go'zalligini his etish, uning tabiatiga, san'atiga, tarixiga mehr bilan qarash inson ruhiyatini uyg'otadi. Bu yo'nalishda vatanparvarlik inson qalbida g'urur, minnatdorlik va fidoyilik tuyg'ularini kuchaytiradi.

O'zbekiston falsafiy maktabida vatanparvarlikning ma'naviy mohiyatini o'rganishda milliy g'oya va ma'naviyat konsepsiyasi markaziy o'rin egallaydi. Unga ko'ra, ma'naviy barkamollikka erishgan inson - bu Vatan manfaatini shaxsiy manfaatdan ustun qo'ya oladigan shaxsdir.

Shunday qilib, vatanparvarlik inson ma'naviyatining muhim komponenti sifatida shaxsni o'z "Men"ini xalq va millat bilan uyg'unlikda ko'ra bilishga o'rgatadi. Bu jarayonda ma'naviyat - ichki e'tiqod, ruhiy ishonch va ijtimoiy mas'uliyat birligida shakllanadi. Inson ma'naviy jihatdan yetuklashgan sari, uning vatanparvarlik hissi ham chuqurlashadi.

Sotsiologik tahlil - yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligini o'lchovchi omillarni aniqlash.

Yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligini o'lchovchi omillarni aniqlash

Yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligi - bu ularning jamiyat hayotidagi o'rnini, mas'uliyatini hamda Vatanga bo'lgan munosabatini belgilovchi eng muhim ko'rsatkichlardan biridir. Falsafiy nuqtai nazardan, fuqarolik burchi insonning ijtimoiy ong va axloqiy mas'uliyat darajasini ifodalasa, ijtimoiy faollik esa bu burchning amaliy ifodasi sifatida namoyon bo'ladi.

Shuning uchun yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligini baholash yoki “o'lchash” uchun maxsus ijtimoiy omillar tizimidan foydalaniladi. Ushbu omillar yoshlarning ongiy, xulqiy va faoliyatiy darajasini kompleks tahlil qilish imkonini beradi.

Ma'naviy-axloqiy omillar

Bu omillar yoshlarning ichki motivatsiyasi, ya'ni Vatanga, jamiyatga, oilaga, xalq manfaatiga bo'lgan munosabatini ifodalaydi.

Milliy qadriyatlarga sadoqat, halollik, adolat, mas'uliyat hissi, vatanga muhabbat va o'zini uning bir bo'lagi sifatida anglash, axloqiy qarashlarda insonparvarlik, bag'rikenglik va birdamlik ruhining mavjudligi.

Ushbu omillar yoshlarning fuqarolik burchini ichki e'tiqod darajasida anglashini ta'minlaydi.

Bilim va ma'rifat omillari

Ijtimoiy faollik ko'p hollarda shaxsning bilim darajasi bilan bevosita bog'liq. Yosh inson qancha ko'p ijtimoiy-siyosiy, huquqiy, iqtisodiy bilimga ega bo'lsa, uning fuqarolik pozitsiyasi shuncha faol bo'ladi.

Davlat va jamiyat tuzilmasi haqidagi bilimlar; Konstitutsion huquq va burchlar haqidagi tushunchalar; Mahalliy va xalqaro siyosiy jarayonlarga qiziqish;

Ijtimoiy-siyosiy savodxonlik. Bu omillar orqali yoshlarning fuqarolik ong darajasi aniqlanadi.

Ijtimoiy muhit va kommunikativ omillar

Yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligini shakllantirishda ular yashayotgan muhit - oila, ta'lim muassasasi, mahalla va do'stlar guruhi hal qiluvchi ahamiyatga ega.

Oila muhitidagi vatanparvarlik va fuqarolik qadriyatlarining ustuvorligi;

Mahalla va ta'lim muassasalarida yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash;

Yetakchi shaxslar (ustoz, ota-ona, rahbar)ning namunasini qabul qilish;

Ijtimoiy tarmoqlardagi ijobiy yoki salbiy ta'sirlar.

Bu omillar yoshning fuqarolik faolligini ijtimoiy sharoit jihatidan o'lchash imkonini beradi.

Amaliy faoliyat omillari

Yoshlarning ijtimoiy faolligi ularning amaliy harakatlari orqali eng aniq ifodalanadi.

Ijtimoiy tadbirlar, volontyorlik, xayriya, ekologik aksiyalarda ishtirok etish;

Talaba yoki o'quvchi o'z tashabbuslari bilan mahalla yoki jamiyat muammolarini hal etishga hissa qo'shishi;

Yoshlar tashkilotlarida (Yoshlar ittifoqi, yoshlar parlamenti, nodavlat jamoalar) faol a'zolik;

Fuqarolik mas'uliyati sifatida qonunlarga hurmat va jamoat qoidalariga rioya qilish.

Bu omillar yordamida yoshlarning faol ishtirok darajasi aniqlanadi.

Psixologik-motivatsion omillar

Yoshlarning fuqarolik burchini his etishida ularning shaxsiy motivlari muhim rol o'ynaydi.

O'zini jamiyatning foydali a'zosi deb his etish;

Kelajakka ijobiy ishonch;

O'z hayot faoliyatida Vatan manfaati bilan uyg'unlikni ko'ra bilish;

Ijtimoiy masalalarga befarq bo'lmalik.

Psixologik omillar shaxsning ichki tayanchini, ya'ni ijtimoiy-ruhiy tayyorgarlik darajasini aniqlaydi

Yoshlar faolligini o'lchovchi ko'rsatkichlar tizimi

Sotsiologik tadqiqotlarda yoshlarning fuqarolik faolligini aniqlash uchun odatda quyidagi indikatorlardan foydalaniladi:

t/r	O'lchov ko'rsatkichi	Tavsifi
1.	Fuqarolik ong darajasi	Huquqiy, siyosiy, ijtimoiy bilim va e'tiqod darajasi
2.	Ijtimoiy ishtirok faolligi	Volontyorlik, jamiyat loyihalarida qatnashish soni
3.	Milliy qadriyatlarga munosabat	Milliy bayramlar, tarix, urf-odatlariga qiziqish darajasi
4.	Axborotdan foydalanish madaniyati	Ijtimoiy tarmoqlarda ijobiy kontent yaratish yoki iste'mol qilish holati
5.	Shaxsiy mas'uliyat darajasi	Jamoat qoidalariga rioya, qonuniylik, halollik, ijtimoiy javobgarlik

Mazkur omillar asosida yoshlarning fuqarolik faolligi uch darajada baholanadi:

Yuqori daraja: faol ijtimoiy ishtirok, Vatan manfaatiga sadoqat, fuqarolik ongining yuksakligi.

O'rta daraja: ijobiy munosabat mavjud, ammo amaliy faollik sust.

Past daraja: befarqlik, ijtimoiy masalalarga loqaydlik, fuqarolik burchini to'liq anglamaslik.

Yoshlarning fuqarolik burchi va ijtimoiy faolligini o'lchovchi omillar ko'p qirrali tizimni tashkil etadi. Bu tizimda ma'naviy, axloqiy, ijtimoiy, psixologik va amaliy faoliyat omillari o'zaro uzviy bog'langan. Ularni ilmiy asosda o'rganish yoshlar siyosatini takomillashtirish, vatanparvarlikni amaliy qadriyatga aylantirish hamda yoshlarni ijtimoiy mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalash imkonini beradi.

Taqqoslash usuli – O'zbekiston tajribasini boshqa davlatlardagi yoshlar siyosati bilan qiyosiy tahlil qilish;

O'zbekiston yoshlar siyosatining qiyosiy-huquqiy tahlili

(Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va Rossiya Federatsiyasi misolida) O'zbekiston yoshlar siyosatining huquqiy-mezonlari va amaliy mexanizmlari turkiy va MDH davlatlari—Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston va Rossiya Federatsiyasining mos siyosatlari bilan qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Maqsad — milliy qonunchilik va institutsional mexanizmlar asosida yoshlar siyosatini samaradorligini baholab, O'zbekistonga amaliy tavsiyalar berishdir. Tadqiqot huquqiy hujjatlarni tahlil qilish, komparativ-huquqiy yondashuv, shuningdek, ikkilamchi manbalar (ilmiy maqolalar, davlat portalari, tashkilotlar hisobotlari) asosida amalga oshirilgan. Yoshlar siyosati - har bir mustaqil davlatning ijtimoiy barqarorligi va milliy taraqqiyot strategiyasidagi muhim yo'nalishlardan biridir. So'nggi o'n yilliklarda Markaziy Osiyo davlatlari hamda Rossiya yoshlarni qo'llab-quvvatlash va ular bilan ishlash borasida huquqiy bazani takomillashtirishga katta e'tibor berishdi. O'zbekiston ham 2017–2025 yillarda yoshlar siyosatini yangilash va institutlarni kuchaytirish yo'nalishida sezilarli qadamlar yaratdi. Bu

maqola mamlakatlararo huquqiy mexanizmlarni qiyoslab, O'zbekistonda samarali amaliyotlarni mustahkamlash uchun tavsiyalar beradi.

Tadqiqot quyidagi metodlar asosida olib borildi:

Huquqiy hujjatlarni tahlil qilish - har bir mamlakatdagi asosiy qonunlar, konsepsiyalar va davlat dasturlari (rassomiy veb-sayt va qonunchilik portallaridan olingan) tekshirildi.⁸

Komparativ-huquqiy yondashuv - davlat siyosatlarining maqsadlari, institutlari va qo'llab-quvvatlash mexanizmlari solishtirildi⁹.

Adabiyot va empirik manbalarni tahlil — ilmiy maqolalar, tahliliy yozuvlar va hukumat axborot portallari materiallari sintez qilindi.¹⁰

Huquqiy asoslar va amaliy instrumentlar

O'zbekiston. O'zbekiston yoshlar siyosati so'nggi yillarda kengaytirilgan va rasmiy portallar hamda hukumat qarorlari orqali asoslangan. Davlat yoshlar siyosatini amalga oshirish prinsiplari - shaffoflik, yoshlarning ishtiroki va tashabbuslarni qo'llab-quvvatlashdan iborat. Hukumat saytlari va farmonlar orqali "yoshlar siyosatini qo'llab-quvvatlash"ga oid yo'nalishlar belgilangan (masalan, yoshlarni bandlik, ta'lim, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, voluntyorlik va mahalliy tashabbuslarni rag'batlantirish).¹¹

Asosiy xususiyatlari: institusional ta'minot (ministrlik va idoralararo hamkorlik), yoshlar uchun grantlar va davlat dasturlari, yoshlar parlamentlari va keng jamoatchilik platformalari.

Qozog'iston. Qozog'iston 2015-yilda "Davlat yoshlar siyosati to'g'risida" qonunni qabul qilgan va maxsus konsepsiya hamda strategiyalarni ishlab chiqqan.

Qonun yoshlar rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish, sog'liqni saqlash va bandlik, tadbirkorlik va ta'limni yo'naltirish kabi yo'nalishlarni belgilaydi. Qozog'istonda yoshlar siyosatini ham davlat, ham mahalliy organlar amalga oshiradi, shuningdek, yoshlar tashkilotlariga rasmiy qo'llab-quvvatlash taqdim etiladi¹².

Asosiy xususiyatlari: qonuniy / konseptual ramka, bandlik va tadbirkorlikni rag'batlantirish, milliy dasturlar orqali yoshlarni qo'llab-quvvatlash.

Qirg'iziston. Qirg'izistonda yoshlar siyosati ham huquqiy asosga ega - "O'smirlar va yoshlarga oid" (yoki "О молодежи") qonun hujjatlari va davriy konsepsiyalar mavjud. Amalda mahalla darajasidagi dasturlar, yoshlar markazlari va xalqaro loyihalar orqali ijtimoiy faollikni oshirishga e'tibor qaratiladi.

Qirg'izistonda yoshlar tashkilotlari va NNTlar davlat bilan hamkorlikda ishlaydi, ammo moliyaviy barqarorlik va institutlar mustahkamligi masalalari mavjud¹³.

Asosiy xususiyatlari: mahalliy darajadagi ishtirok, NNTlar bilan hamkorlik, xalqaro donorlar ta'siri.

Tojikiston. Tojikistonda yoshlar siyosati davlat nazorati ostida rivojlangan; yuridik va tashkilot jihatdan yoshlar tashkilotlari ham mavjud. Tadqiqotlar va maqolalar Tojikistonda yoshlarning ijtimoiy faolligini kuchaytirish bo'yicha institutlar va muammolarni tahlil qiladi

⁸ O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali+1.

⁹ Адilet+1

¹⁰ КиберЛенинка+1

¹¹ O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali+1

¹² CIS Legislation+1

¹³ minculture.gov.kg+1

- xususan, resurs cheklanishi, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash va tashabbuslar bilan ishlashning cheklanganligi.¹⁴

Asosiy xususiyatlari: kuchli davlat roli, yetarli moliyalashtirish va strukturalarning rivojlanishi zarur.

Turkmaniston. Turkmanistonda yoshlar tashkiloti (Magtymguly nomidagi) faoliyati davlat nazorati ostida va uni yoshlarni tarbiyalash hamda vatanparvarlik ruhida shakllantirish mexanizmi sifatida ishlatadi. So'nggi o'zgartirishlar (2022 yilga yaqin) yangi "Davlat yoshlar siyosati" qonunining yangilangan tahririni taqdim etdi, bunda yoshlarning iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayotga jalb etilishi ta'kidlangan. Ammo mustaqil fuqarolik jamiyati institutlarining erkinligi cheklanganligi qayd etiladi¹⁵.

Asosiy xususiyatlari: markazlashgan davlat boshqaruvi, davlat vakolatxonalari orqali qat'iy boshqaruv.

Rossiya Federatsiyasi. Rossiyada yoshlar siyosati sohada alohida federal qonunlar (masalan, "Yoshlar siyosati to'g'risida" yoki unga teng hujjatlar) va ko'plab federal dasturlar orqali amalga oshiriladi. Biroq bir qator tahliliy ishlar Rossiyada yagona federal qonun va uning amaliyotdagi uyg'unligi masalasida muammolar borligini ko'rsatadi - hududiy tafovutlar, moliyaviy ta'minot va koordinatorlik muammolari mavjud¹⁶.

Asosiy xususiyatlari: yirik federal miqyos, hududiy tafovutlar, ko'plab federal va no-federal dasturlar.

Qiyosiy tahlil

Huquqiy ramka va qonunlar

Qozog'iston va Rossiya aniq qonuniy bazaga ega (2015 qozog'iston qonuni; Rossiyada federal qonun va dasturlar), bu esa siyosatni barqaror amalga oshirishga yordam beradi.¹⁷

O'zbekistonda yoshlar siyosati turli farmonlar, qarorlar va davlat dasturlari orqali shakllanadi; so'nggi yillarda institutsional kuchayish kuzatilmoqda¹⁸.

Turkmaniston va Tojikiston markazlashgan modelga egadir; Qirg'iziston esa mahalliy va NNT darajasida ko'proq faoliyat yuritadi¹⁹.

Institutsional tuzilma va moliyalashtirish

Qozog'iston va Rossiyada markaziy tashkilotlar va maxsus fondlar mavjud; O'zbekistonda ham yoshlar bilan ishlovchi idoralar faoliyatini kengaytirmoqda. Turkmanistonda davlat tashkilotlari, Tojikiston va Qirg'izistonda esa cheklangan moliyaviy resurslar institutlar samaradorligini pasaytiradi²⁰.

Yoshlar ishtirokini rag'batlantirish vositalari

Volontyorlik, grantlar, yoshlar parlamentlari va startaplarni qo'llab-quvvatlash Qozog'iston va O'zbekistonda kengaytirilgan. Rossiyada ham federal grantlar mavjud,

¹⁴ КиберЛенинка+1

¹⁵ turkmenistan.gov.tm+1

¹⁶ CIS Legislation+1

¹⁷ CIS Legislation+1

¹⁸ O'zbekiston Respublikasi Hukumat portali

¹⁹ turkmenistan.gov.tm+2КиберЛенинка+2

²⁰ kuam.edu.kz+1

biroq hududlarga qarab farq kuzatiladi. Qirg'iziston va Tojikistonda ko'proq donorlik va xalqaro tashkilotlar yordamiga tayanadi.²¹

Ma'naviy-patriotik tarbiya va xavfsizlik

Turkmaniston va Tojikiston davlatning milliy-ma'naviy dasturlari orqali vatanparvarlik tarbiyasini markazlashtirgan holda olib boradi. O'zbekiston ham so'nggi yillarda ma'naviy-ma'rifiy dasturlar orqali bu yo'nalishni kuchaytirdi.

Rossiya yoshlar siyosatida ham harbiy-vatanparvarlik elementlari va patriotik tarbiya mavjud, lekin u turli hududlarda farq qiladi²².

Huquqiy himoya va yoshlarning huquqlari

Qozog'iston va Rossiyada yoshlarning huquqlarini himoya qilish va imkoniyatlarni yaratish haqida hujjatlar bor; O'zbekistonda ham yoshlar huquqlari ta'minoti masalalariga e'tibor qaratilmoqda. Biroq amaliyotda yoshlarning ijtimoiy huquqlari (bandlik, ta'lim, ishtirok) kafolatlanishi har doim yetarli emasligi qayd etiladi.²³

O'xshashliklar: barcha tahlil qilingan mamlakatlarda yoshlar siyosati davlatning ijtimoiy siyosatida markaziy o'rin egallaydi; vatanparvarlik, ta'lim va bandlik masalalari umumiy prioritetlardir.

Farqlar: qonunchilikning mustaqilligi va institutlarning mustahkamligi jihatdan Qozog'iston va Rossiya tajribasi nisbatan kuchliroq, Turkmaniston esa markazlashgan boshqaruv modeli bilan ajralib turadi; Qirg'iziston va Tojikiston ko'proq chet el donorlariga va xalqaro tashkilotlarga tayanadi.²⁴

O'zbekistonga oid darslar: O'zbekiston uchun muhim jihatlar — qonuniy bazani yanada mustahkamlash (yoshlar siyosatini yagona kodeks yoki konseptual ramkaga keltirish), hududiy dasturlarni moliyalashtirish tizimini yaxshilash, yoshlar ishtirokini oshirish uchun interaktiv platformalar va grant mexanizmlarini kengaytirish. O'z navbatida, markazlashgan strategiyadan kelib chiqib, mahalliy darajadagi mustaqil tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash ham muhim.²⁵

O'zbekiston yoshlar siyosati hozirgi vaqtda konstruktiv institutlar va dasturlar asosida rivojlanmoqda; biroq qonuniy va moliyaviy instrumentlarni yanada mustahkamlash zarur.

Qozog'iston va Rossiya tajribalari O'zbekistonga qonuniy bazani kuchaytirish, grant va tadbirkorlikni rag'batlantirish mexanizmlarini kengaytirishda foydali bo'lishi mumkin.

²⁶

Qirg'iziston va Tojikiston tajribasi (mahalliy va NNTlar bilan hamkorlik) O'zbekistonda kam resursli hududlarda yoshlar ishtirokini oshirish usullari uchun muhim darslar beradi.²⁷

Tavsiya etilgan amaliy qadamlar:

²¹ O'zbekiston Respublikasi Hukumat portal+1

²² turkmenistan.gov.tm+1

²³ CIS Legislation+1

²⁴ CIS Legislation+2turkmenistan.gov.tm+2

²⁵ O'zbekiston Respublikasi Hukumat portal+1

²⁶ CIS Legislation+1

²⁷ minculture.gov.kg+1

Yagona huquqiy asos — yoshlar siyosatini tartibga soladigan yagona konsept yoki kodeks (yoki to‘liq yangilangan qonun) ishlab chiqish.²⁸

Mahalliy grant va inkubatsiya fondlarini yaratish — hududlarda yosh tadbirkorlikni rag‘batlantirish uchun.²⁹

Volontyorlik va ijtimoiy xizmatlarni kengaytirish — davlat va nohukumat sektor hamkorligini kuchaytirish orqali ijtimoiy loyihalarga yoshlarni jalb etish.

Monitoring va baholash mexanizmi — yoshlar siyosati samaradorligini o‘lchovchi indikatorlarni joriy etish va hududiy tafovutlarni kamaytirish.³⁰

Xalqaro hamkorlik — yuqoridagi MDH va Markaziy Osiyo davlatlari tajribalarini o‘rganish va amaliy almashinuvlar o‘tkazish.³¹

Empirik kuzatuv – yoshlar bilan olib borilgan ijtimoiy suhbatlar va kuzatuvlar natijalarini umumlashtirish.

Manba sifatida O‘zbekiston Respublikasi qonunlari, Prezident farmonlari, yoshlar siyosatiga oid normativ-huquqiy hujjatlar, falsafiy adabiyotlar hamda ilmiy maqolalar tahlil qilindi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, yoshlarning vatanga xizmat qilish hissi va ijtimoiy faolligini yuksaltirishda quyidagi asosiy omillar aniqlangan:

Ta‘lim tizimining roli. O‘quv dasturlarida vatanparvarlik, milliy qadriyatlar, tarixiy xotira va jasorat mavzularini keng yoritish yoshlarning Vatanga sadoqatini oshiradi.

Oilaviy muhitning ta‘siri. Oila — vatanparvarlik tarbiyasining boshlang‘ich maktabi. Ota-onaning mehnatsevarligi, davlat ramzlariga hurmati bolalarning dunyoqarashiga bevosita ta‘sir ko‘rsatadi.

Davlat siyosati va ijtimoiy institutlar. “Yoshlar daftari”, “Yoshlar parlamenti”, “Temurbeklar maktabi” kabi tashabbuslar yoshlarning jamiyat hayotidagi ishtirokini kengaytirmoqda.

Axborot makoni va ommaviy madaniyat. Ijtimoiy tarmoqlarda milliy g‘oya va ma‘naviy qadriyatlarni targ‘ib etuvchi ontentning ko‘paytirilishi yoshlarni yot g‘oyaviy oqimlardan himoya qilishga yordam beradi.

Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi. Harbiy xizmat, favqulodda vaziyatlar tizimidagi ixtiyoriy xizmatlar va ijtimoiy loyihalar yoshlarning Vatanga sadoqatini amaliy ko‘rinishda mustahkamlaydi.

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, yoshlarning vatanparvarlik hissi va ijtimoiy faolligi o‘zaro uzviy bog‘liqdir. Faqat nazariy targ‘ibot emas, balki amaliy ishtirok orqali bu hissiyot mustahkamlanadi. Masalan, talabalarning “Obod mahalla”, “Yashil makon” kabi dasturlarda faol ishtiroki ularni ijtimoiy mas‘uliyatli shaxslar sifatida shakllantiradi.

Shuningdek, tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy faollikni oshirishda quyidagi sharoitlar muhim ahamiyat kasb etadi:

Yoshlar uchun o‘z fikrini erkin ifoda etish imkoniyatlari mavjud bo‘lishi;

²⁸ CIS Legislation

²⁹ kuam.edu.kz

³⁰ CIS Legislation

³¹ КиберЛенинка

Mehnatga, jamiyat hayotiga ijobiy motivatsiya yaratuvchi siyosiy va iqtisodiy sharoitlar;

Mahalla, oila, ta'lim va madaniyat tizimining o'zaro integratsiyasi.

Yoshlarning vatanga xizmat qilish hissi ularning shaxsiy qadriyatlari bilan uyg'unlashgan taqdirdagina barqaror bo'ladi. Shu sababli, vatanparvarlik faqat shior emas, balki kundalik hayotiy faoliyatga aylanishi zarur.

Xulosa: Tadqiqot natijalari asosida quyidagi ilmiy xulosalarga kelindi:

Yoshlarning vatanga xizmat qilish hissini oshirish — bu ularning ijtimoiy faolligini yuksaltirishning asosiy sharti hisoblanadi.

Milliy g'oya va ma'naviy qadriyatlarga asoslangan ta'lim tizimi yoshlarning dunyoqarashini belgilovchi omil sifatida faol ishlashi lozim.

Oila, ta'lim, davlat siyosati va axborot makoni o'zaro uyg'un holda ishlagan taqdirdagina yoshlar ongida vatanparvarlik hissi barqaror shakllanadi.

Ijtimoiy loyihalar, volontyorlik va harbiy xizmatga tayyorlik dasturlari yoshlarning amaliy vatanparvarligini mustahkamlaydi.

Kelgusida yoshlar siyosatini yanada takomillashtirishda raqamli platformalar va interaktiv dasturlardan samarali foydalanish tavsiya etiladi.

ADABIYOTLAR:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. Mirziyoyev Sh.M. Milliy tiklanishdan – milliy yuksalish sari. — Toshkent: O'zbekiston, 2019.
4. Abduqodirov A.A. Vatanparvarlik va fuqarolik tarbiyasi asoslari. — Toshkent: O'qituvchi, 2014.
5. Saidov A.X. O'zbekiston yoshlarining ma'naviy-axloqiy tarbiyasi masalalari. — Toshkent: Adolat, 2017.
6. Xo'jayev A., Murodov A. Ma'naviyat va tarbiya. — Toshkent: Ma'naviyat, 2013.
7. To'raqulov B. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda oilaning o'rnini. — Toshkent: Fan, 2016.
8. Yo'ldoshev Q. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. — Toshkent: O'qituvchi, 2015.
9. Raxmonov A. Ma'naviy xavfsizlik va yoshlar mafkurasi. — Toshkent: Yangi asr avlodi, 2018.
10. Qurbonov I. Vatanparvarlik tarbiyasining falsafiy asoslari. — Farg'ona: FDU nashriyoti, 2022.
11. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. М. Мирзиёев. (2017). Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. Tashkent: O'zbekiston.
12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Ш. М. Мирзиёев. (2019). Yoshlar – kelajagimiz poydevori. Tashkent: Ma'naviyat.

13. Бакланов И.С. Патриотическое воспитание молодежи в современных условиях. — Москва: Просвещение, 2016.
 14. Сластенин В.А. Педагогика: инновационные подходы и концепции воспитания. — Москва: Академия, 2014.
 15. Коротков Е.А. Социально-философские основы патриотизма. — Санкт-Петербург: Наука, 2015.
 16. Дьяченко М.И. Формирование гражданственности и патриотизма у молодежи. — Москва: МГУ, 2018.
 17. Шевченко И.В. Ценности патриотического воспитания: теория и практика. — Москва: Юрайт, 2020.
 18. Громова Н.В. Патриотизм как социальный феномен: философский анализ. — Казань: Казанский университет, 2017.
 19. Peterson, A. (2011). Civic and Moral Education in the Global Era. Routledge.
 20. Banks, J.A. (2016). Cultural Diversity and Education: Foundations, Curriculum, and Teaching. Routledge.
 21. Nussbaum, M. (2010). Not for Profit: Why Democracy Needs the Humanities. Princeton University Press.
 22. Heater, D. (2004). A History of Education for Citizenship. RoutledgeFalmer.
 23. Westheimer, J. (2007). Pledging Allegiance: The Politics of Patriotism in America's Schools. Teachers College Press.
 24. Berkowitz, M.W., & Bier, M.C. (2005). What Works in Character Education. University of Missouri-St. Louis.
 25. Lickona, T. (1991). Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility. Bantam Books.
 26. Anderson, B. (2006). Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism (Rev. ed.). Verso.
 27. Connor, W. (1994). Ethnonationalism: The quest for understanding. Princeton University Press.
 28. Gellner, E. (2009). Nations and nationalism. Cornell University Press.
 29. Huntington, S. P. (1996). The clash of civilizations and the remaking of world order. Simon & Schuster.
 30. Kohn, H. (2008). Nationalism: Its meaning and history. Dover Publications.
 31. Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: The collapse and revival of American community. Simon & Schuster.
 32. Smith, A. D. (1991). National identity. University of Nevada Press.
 33. Tajfel, H. (1981). Human groups and social categories: Studies in social psychology. Cambridge University Press.
 34. Tilly, C. (2007). Democracy. Cambridge University Press.
 35. Yadov, V. A. (2003). Sotsiologiya: Kurs lektsiy. Moscow: IS RAN.
- Elektron manbaalar:
1. <https://library.ziynet.uz> — O'zbekiston Respublikasi Ta'lim portali kutubxonasi.
 2. <https://scholar.google.com> — Ilmiy maqolalar va tadqiqotlar bazasi.

3. <https://www.elibrary.ru> — Rossiya ilmiy elektron kutubxonasi.
4. <https://www.researchgate.net> — Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
5. <https://cyberleninka.ru> — Ochiq ilmiy maqolalar bazasi (rus tilida).